

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visée, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 406040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Telefoon 2424

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUD. Hoofdartikel: De laatste ernst bij de eerste vragen. — Gedicht. — Op en om 't kerkplein: Medelingsmeesters.....! — Uit de Schrift: Precisie in het gebed voor de ambtsdragers (Ps 132: 9a en 16a). — Kerkelijk leven: Over de verhouding tusschen de ambtelijke ver-

zorging der militairen te velde en den arbeid van de Geref. veldpredikers. Aan de lezers. Ons studentencorps. — Pop. Wetensch. Schetsen: Eenige bijdragen tot opening der Schriften. — Groninger Brieven. — Perschoonw. — Kerknieuws.

De laatste ernst bij de eerste vragen ¹⁾

HOOFDARTIKEL

De traditie aan deze Hoogeschool wil, dat aan het einde van den cursus de Rector de lessen met een toespraak sluit. Nu we hier bijeen gekomen zijn voor zoodanige slothandeling in dit cursusjaar, moge ik daarom uw aandacht vragen, en vooral uw hart, voor een thema, dat mij zelf de laatste maanden gedurig heeft bezig gehouden, en dat ik zou willen formuleeren als: de laatste ernst bij de eerste vragen.

Want deze cursus is zonder stoornis verlopen. Slechts enkele weken bracht, in den herfst van 1948, de Synode van Amersfoort, eenige onderbreking. Voor het overige vond alle arbeid hier zijn geregelde voortgang. En alleen daarop lettende, zou de spreker van dit uur niets anders kunnen doen dan haastig onzen gemeenschappelijke dank te brengen voor de ooren van Hem, die in Jezus Christus ons dit jaar een zeer genadig Vader was.

Flugge dankbaarheid brengt evenwel het gevaar met zich mee, dat ze vluchtig worden gaat. En om daaraan te ontkomen, heeft het zin in dit oogenblik elkaar te herinneren aan een bepaling uit het Reglement dezer Hoogeschool, het voorschrift namelijk, dat „de Hoogleraren met ieder der aanstaande studenten afzonderlijk een samenspreking zullen houden over de betekenis van hun studie als voorbereiding van het ambt, waarnaar zij staan”.

Naar den tekst is dit ongetwijfeld een regeling, die bijzonder om toepassing roept als de opening van den cursus in zicht komt. Doch naar den geest is het een bepaling, die ook in het sluitingsuur ons te beheerschen heeft. Eenvoudig omdat al ons werken hier zich hierin zijn karakter en zin gewezen ziet.

Ieder collegeur en elk tentamen en examen is nu een stap op den weg van voorbereiding tot het ambt van dienaar des Woords. Geheel onze arbeid is nu betrokken bij de beweging en het leven der kerken, die wij liefhebben. En daarom is heel onze studie van dit jaar ijdel geweest, indien ze zich zou losmaken van den stijl van het ambt, waarnaar wij staan.

De groote vraag is tenslotte niet, of we ijverig en knap en wetenschappelijk hebben gewerkt. Doch deze: of in dit alles de stijl van het ambt ons volkomen beheerscht. Daarom zal de dankzegging voor heel dit jaar van voorbereiding tot den ambtsdienst alleen dan vroom en zuiver zijn, indien ook bij deze laatste acte dat ambt en zijn schriftuurlijke stijl op onze harten beslag heeft gelegd.

Nu trof me onlangs bij de lezing van het lijdensevangelie, bij een overbekend fragment daaruit, een bijzonderheid waarvan ik erkennen moet, dat ze tot dusver maar al te zeer door mij was verwaarloosd.

Dat bekende fragment was de episode, of Hij is de Christus, de Zoon des levenden Gods. En de simpelheid, waarmee Christus het jawoord spreekt, ontroert ons telkens weer opnieuw.

Maar wat ik zelf tot dusver eigenlijk altijd over het hoofd had gezien, zijn de typische details van dit bericht bij Lucas. Immers, deze evangelist verhaalt aan

de kerk, dat dat jawoord slechts met een zekere aarzeling en niet dan met de uiterste behoedzaamheid over Christus' lippen is gekomen.

Want toen Kajafas zijn vraag scherp had gesteld, aldus Lucas, heeft de Man van Smarten niet haastig en fier en simpel bevestigend geantwoord. Maar Hij heeft tegen die vraag, nu ja, eigenlijk geprotesteerd en haar naar Kajafas terug gewezen! Want Hij zei in eerste instantie op die vraag het volgende: Indien Ik het u ook zeg, ge zult niet gelooven, en indien Ik u ook vraag, ge zult Mij toch niet antwoorden of loslaten.

En deze reserve, waarmee Christus op de grootste en diepste vraag antwoord geeft, mag ons niet ontgaan.

Eigenlijk klinken deze woorden ons eerst opvallend vreemd in de ooren.

Immers, het voorverhoor bij Annas was een verschrikking geweest. De getuigen, die maar haastig zijn bijeengetrommeld, lanceeren hun beschuldigingen in het wilde weg: de één beweert dit, en nummer twee weer wat anders. En ook Annas zelf springt van den hak op den tak. Het was wel duidelijk, dat men iets zocht, doch er zat geen lijn en geen systeem in de onderveraging. Wat moet dat doodlijk vermoedend geweest zijn voor Christus, dat men telkens weer op een ander zijweggetje zat, zonder ook maar één keer de kwestie centraal te stellen en Hem voor de cardinale vraag te plaatsen.

Doch zoodra Hij voor Kajafas staat, is er geen stortvloed van vragen meer, geen beschuldigingen te hooi en te gras. Maar Hij wordt gesteld op de meest ernstige wijze voor de eene vraag, waar het nu precies om ging: zijt gij de Christus?

Kajafas heeft nu toch eindelijk de kwestie in het hart geraakt. En we zouden dus verwachten, dat Jezus, opgelucht en verruimd, op die beslissende vraag ook terstond het even beslissende antwoord zal geven. Want was zijn prediking anders geweest, dan de worsteling om de menschen te brengen tot de belijdenis: Gij zijt de Christus? Heeft Hij niet in de deelen van Cesarea Filippi om deze belijdenis Simon Petrus zalig gesproken? En heeft Hij daarbij niet verzekerd, dat Hij op deze petra zijn gemeente zou bouwen?

Dus zouden we zeggen: Christus behoeft thans geen seconde na te denken. Ook al kost in deze situatie een bevestigend antwoord Hem het leven. Hij is de Christus. En Hij kan zich toch zelf niet schamen voor de belijdenis, waarom Hij Petrus zalig sprak? Hoe zou Hij de gemeente kunnen bouwen op een petra, die Hij zelf aarzelt te noemen?

Doch inplaats daarvan komt iets anders: al zeg Ik het, ge gelooft het toch niet. En als ik u nadere vragen zou stellen, Ik krijg toch geen antwoord en ge laat Mij toch niet los!

Dat is kort en goed: Christus ontwijkt de centrale vraag, en Hij weigert in eerste instantie den beslissenden eed.

Naar den mensch gesproken, had Christus in deze situatie onmogelijk een meer ontactisch en onverstandig antwoord kunnen geven. Immers, de spanning in de zaal is nu tot het kookpunt gestegen, en de heeren van den Raad zitten voorover geleund in hun zetel, en aller

oogen staren strak naar de lippen van den Nazarener: wat zou Hij hierop wel zeggen? Doch nu Jezus de vraag ontwijkt en den eed weigert, nu Hij zegt, dat de vraag zinloos is en daarom den eed onmogelijk, nu Hij zelfs ronduit verklaart dat het vonnis al bij voorbaat vast staat, welk antwoord Hij ook geeft, — nu heeft Hij in één moment al zijn kansen verspeeld.

Want de één kan nu mompelen van „een ongehoorde brutaliteit”; de tweede spreken van een „ongepaste kritiek op de leiding van den voorzitter”, een derde kan opmerken: zie je wel, dat verdachte aarzelt, en dat het dus niet pluis is?, nummer vier kan Hem een lafaard noemen, nummer vijf spreken van de onbeschaamde beleediging, dat verdachte suggereert, dat de gansche rechtshandel een gewetenlooze zwendel is, omdat het vonnis al is vastgesteld, — Christus heeft in elk geval in één keer zijn eigen zaak grondig bedorven!

En wat is dit bij Hem nu geweest? Had Hij een zwak oogenblik? Of hield Hij toch een slag om den arm? Of was Hij zoo verward, dat Hij niet meer wist, wat Hij zei?

O neen! Hij ontwijkt de vraag niet uit angst, want als ze er op staan, zullen ze zoo meteen zijn antwoord hooren. Hij weigert den eed niet, omdat die voor Hem zelf gevaarlijk is, want als Kajafas aanhoudt, dan zweert Christus, zoodra Hij maar eenmaal zelf den inhoud van zijn eed naar Psalm 110 en Daniël 7 in formule heeft gebracht.

Doch zijn weigering op dit moment geschiedt om de redenen die Hij zelf noemt.

Allereerst: indien Ik het zeg, ge zult Mij toch niet gelooven! Dat beteekent: gij vraagt den eed, dat instrument van den hoogsten ernst en de absolute waarheid. Den eed, die alleen gesproken kan worden in het klimaat van het geloof!

Doch daarom mist gij thans bij God het recht om den eed aan Mij op te leggen. Want gij vraagt dien niet ter bekrachtiging van waarheid en recht, doch als middel om uw eigen spel tot het einde te kunnen spelen. Het klimaat van waarheid en geloof is hier bij u niet aanwezig! De eed is hier niet de eerlijke vraag van eerlijke menschen, die precies willen weten hoe de vork in den steel zit, bang als ze zijn om ter plaatse des gerichtsgoddeloosheid te bedrijven; en hij wordt hier niet gehanteerd uit geloof en tot geloof. Immers, Christus weet dat ze daarom maatregelen tegen Hem genomen hebben, omdat ze vreesden dat anders de geheele wereld in Hem zou gaan gelooven. En deze eed is dus alleen maar hun wapen om dat geloof te verhinderen.

En in de tweede plaats: Indien Ik u ook vraag, ge zult Mij toch niet antwoorden en loslaten. Dat beteekent: aan de door U geformuleerde vraag dient een andere vooraf te gaan; en zolang die eerste vraag niet beantwoord is, heeft het stellen van de tweede geen zin. Ik zou U de grondvraag willen voorleggen. Maar het helpt niet meer. Want al doe Ik dat, Ik krijg geen antwoord van U. En de uitslag van het proces verandert er niet meer van.

Want zoeven zei ik, dat Kajafas de groote en beslissende vraag had gesteld op de meest ernstige wijze. Maar niet alleen ontbreekt hier in feite de volmaakte ernst. Doch Kajafas heeft ook de brutaliteit gehad om de eerste vraag te vergeten, of liever, daarover heen te loopen.

De beslissende vraag in de wereld is namelijk niet deze: is Jezus de Christus, of is het een ander? Niet de vraag: wie is de Christus? Doch die andere: wat is de Christus? Want Kajafas kan wel vragen, en Christus kan wel haastig antwoord geven. Doch daar komen slechts ongelukken van, als niet vast staat dat in vraag en antwoord de term „Christus” denzelfden

¹⁾ Toespraak van den Rector, prof. Holwerda, bij de sluiting der lessen aan de Theologische Hoogeschool.